

NAMN ATT MINNAS

GUSTAV CEDERWALL

Att det svenska landshövdingeämbetet råkat i vanrykte vore väl mycket sagt.

Men att göra gällande att det fallit offer för den allmänna inflation, som under efterkrigstiden förhärjat vårt land, innebär knappast någon överdrift. Man kan inte sanningsenligt påstå att respekten för Kongl. Maj:ts befallningshavande är lika stor nu som för femti, tretti eller t. o. m. tjugu år sen. Ännu under andra världskriget fanns det åtskilliga av konungens ställföreträdare, som verkligen var något av småkungar i sina resp. län. Nu gör de mestadels intryck av att i stället vara regeringens springpojkar.

Huruvida denna för landshövdingeämbetets auktoritet negativa utveckling har något samband med regeringen Erlanders utnämningsspolitik är — låt oss kalla det en öppen fråga. Men det är svårt att låta bli att falla i tankar inför det faktum att den maktägande socialdemokratin under loppet av de senaste femton åren vid icke färre än sjutton tillfällen utdelat landshövdingestolar till mer eller mindre förtjänta partivänner som belöning för gjorda tjänster.

Visst inte alla socialdemokrater vanpryder emellertid sina landshövdingeposter och till de glädjande undantagen torde den nyutnämnde landshövdingen i Västmanlands län få komma att räknas.

Till Gustav Cederwalls förmån kan bl. a. nämnas att han — som tidskriften Tiden en gång påpekat — har ett mörkt förflutet. I sin ungdom var han nämligen fosterländsk och idealistisk.

Sedan dess har han visserligen kommit på bättre tankar och numera är han sedan länge om inte till namnet, så i varje fall till gagnet, socialdemokrat.

Han föddes för vidpass 47 år sedan i Björskog, Västmanlands län — en händelse som ser ut som en tanke, även om det tog regeringen bra nog lång tid att komma på den. (Det är ovisst hur många presumtiva kandidater till länschefsposten i Västerås som tillfrågades före Cederwall, men hans namn torde i varje fall inte ha blivit aktuellt förrän dagarna före utnämningsskonseljen.) Han växte upp i en f. d. godsägares respektabelt borgerliga hem i Djursholm. I likhet med många andra bemärkta samtida tog han i början av 30-talet studenten i Djursholms samskola, varefter han skrev in sig vid Stockholms högskola, där han studerade nationalekonomi. Under sina tidigaste studentår tillhörde han den grupp av unga hugstora andar — tidigare omnämnd i dessa spalter — som gick under benämningen »Djursholmsidealister». Om den växlande framgången i deras strävanden vittnade deras »fria, fosterländska» tidskrift Svensk Ungdom, som utkom åren 1936–1939 och till en början redigerades av Cederwall. I kretsen kring Svensk Ungdom representerade han den yttersta vänstern och när dess medlemmar skingrades i samband med krigsutbrottet var hans socialradikalism redan mogen att övergå i socialdemokrati.

Dessförinnan hade han emellertid

tagit en fil. kand. i nationalekonomi vilken i sinom tid följdes av en lic. och genom diverse utredningsarbeten förberett sin karriär som ekonomisk expert. Han var bl. a. sekreterare åt Bertil Ohlin i bostadsorganisationssakkunniga. Än viktigare var dock, att han som sekreterare i befolkningsutredningen under Tage Erlander kom att inleda ett nära personligt samarbete med landets blivande statsminister, vilket skulle visa sig ytterst värdefullt för hans framtid. — Befolkningsfrågan har f. ö. alltid varit föremål för Cederwalls livliga intresse och han har gjort goda insatser för att främja en positiv befolkningspolitik.

I början av kriget var han verksam i priskontrollnämnden och sedermera i hyresrådet, där han gjorde sig känd som en mycket hårdhärtad paragraftolkare. Sitt verkliga genombrott fick han dock först i konjunkturinstitutet, dit professor Erik Lundberg knutit honom som sakkunnig. Han drog uppmärksamheten till sig genom sina bidrag till konjunkturinstitutets rapporter och när Erik Lundberg ur regeringens synpunkt komprometterat sig genom sina skrivelser i Dagens Nyheter och Dag Hammarskjöld år 1948 blivit svensk huvuddelegat hos OEEC kom Cederwalls stora ögonblick.

Platsen som regeringens »finansielle expert» stod tom och Erlander kom att tänka på sin gamle medarbetare från befolkningsutredningen. Placerad på finansdepartementets s. k. ekonomiafdelning kom han, efterhand med kansliråds titel, att bli den som ledde nationalbudgetarbetet. I denna sin egenskap fungerade han under en följd av år som regeringens ekonomiske rådgivare. Från detta svåra uppdrag skilde han sig inte utan heder tack vare sin medfödda uppkäftighet. Att regeringens ekonomiska politik småningom något modererades och Erlander alltmer frigjorde sig från sitt

beroende av Wigforss' fixa idéer på det ekonomiska området, torde i någon mån kunna räknas Cederwall till förtjänst. Han är visserligen i praktiken socialdemokrat, men olik de flesta andra socialdemokrater i det hänseendet att han tänker själv.

Han är principiellt oppositionell. Han frågar alltid: varför det? Sedan han fått höra svaret, intar han motsatt ståndpunkt och låter endast i yttersta nödfall övertyga sig om att motparten har rätt. Han är inte bara en kunnig ekonom, han har den rätta vetenskapliga fördomsfriheten och kritiklusten, den rätta bristen på slentrianmässig respekt för auktoriteter — även inom socialdemokratin. Denna inställning brukade hos Gustav Cederwall i yngre år lätt slå över i från arrogans och självsäkerhet, men den är en värdefull garanti mot såväl ekonomisk som politisk doktrinarism och vidskepelse.

År 1956 flyttade Cederwall över till handelsdepartementet som statssekreterare och har där nedlagt ett både energiskt och framgångsrikt arbete, inte minst på det handelspolitiska planet. Det har gällt dels den nordiska marknaden — alltsedan 30-talet ett av Cederwalls stora intressen — men dels och framför allt OEEC, Efta och närmandet till De sex. I dessa sammanhang har Cederwall under en serie internationella förhandlingar gjort en insats, som vunnit ett helhjärtat erkännande även av den handelspolitiska expertisen i utrikesdepartementet — och kan en dödlig nå längre? För sin verksamhet som chef för ett av våra största industrilän kan Cederwall i övrigt ha nytta av att han under sin tid i handelsdepartementet ingående sysslat med dels kraftförsörjningsfrågor, inte minst atomdrift, dels de statliga bolagens organisation och förvaltning.

I yngre dar utmärktes Gustav Cederwall långtifrån av något vinnande

sätt. Under hans tidigaste studentår låg det dessutom ett drag av nästan asketisk rationalism och saklighet över honom, som gjorde ett hart när omänskligt intryck. Hans väsen utstrålade en blandning av torka och kyla, som minst av allt lockade till närmare personlig bekantskap. Som ung var han också en mycket ensam människa. Sedan han småningom fått en högst förtjusande fru — som kommer att bli en prydnad i landshövdingkornas krets — och fyra välartade barn — som kommer att fylla Västerås slottsgemak med ett välbehövt glam — har han dock blivit avsevärt humanare. Den sardoniska halvmåneprofilen bryts allt oftare av ett leende, som man nästan skulle kunna kalla levnadsglatt, och fyra års diplomatisk träning har märkbart slipat av replik-

föringen — utan att därför komma den att förlora något av sin skärpa.

Tillfrågad i en intervju vid sin utnämning till landshövding om han vore socialdemokrat, svarade Gustav Cederwall att han inte hade partibok. Han betraktade sig som nationalekonom och expert, men hade alltid stått lojal till regeringens politik — annars hade han naturligtvis inte varit statssekreterare. Man får se hur det går med lojaliteten, när Gustav Cederwall övergår från riksregerandet till lantregerandet. Med tanke på hans tidigare apostroferade medfödda uppkäftighet har man anledning att se fram mot de blivande remissvaren till Kongl. Maj:t från Kongl. Maj:ts befallningshavande i Västmanlands län. Tio mot ett på att de kommer att börja med: Varför det?

G. U.

EN KULTURELL INSTITUTION

har Almqvist & Wiksell kallats av sina kunder. Vi är mycket stolta över denna benämning, som vi tror har sin grund i att våra kunder alltmer uppmärksammat vår strävan att *uppfatta* manuskriptet, att med inlevelse och kunskap överföra det i tryck och inte bara »trycka av» det.

Låt oss speciellt nämna fyra män, som manuskriptet möter på sin väg genom tryckeriet:

BESTÄLLNINGSAKTORN som tager emot manuskriptet, står hela tiden vid kundens sida: han inte bara bevakar att alla moment i framställningen utförs såsom överenskommits, utan som en god rådgivare föreslår han även kunden förbättringar och besparingar under arbetets gång.

MANUSKRIFTGRANSKAREN går igenom alla arbeten på främmande språk och tillrättalägger dem i enlighet med internationellt erkända regler för korrekt sättning – från det enskilda ordets stavning till textens allmänna disposition.

SÄTTAREN har också smittats av denna anda: med samma skicklighet och ambition att göra det allra bästa sätter han en kemisk strukturformel som ett fornfranskt poem . . . och det gäller även för

KORREKTURLÄSAREN: När denne efter ytterst noggrann läsning signerar korrekturet, utgör det en garanti för ett välsatt arbete och det ger författaren en känsla av trygghet att ha vänt sig till:

Almqvist & Wiksells BOKTRYCKERI AB

UPPSALA